



> Retouradres

Duijvestijn Tomaten

Overgauwseweg 46a
2641 NG Pijnacker
Nederland

Bestuurskern
Dir.Duurzaamheid
Cluster C

Contactpersoon

Beleidsmedewerker

Datum **22 DEC. 2016**
Betreft Rechtsoordeel status bijproduct tomatenstengels en -
bladeren

Kenmerk
IenM/BSK-2016/293544

Geachte

Naar aanleiding van uw verzoek d.d. 11 januari 2016 gedeeltelijk via de webtoets 'Afval of Grondstof' van Rijkswaterstaat en later aangevuld om beoordeling van de bijproductstatus van Tomatenstengels en -bladeren bericht ik u als volgt.

Uw verzoek

Uw verzoek betreft tomatenstengels en -bladeren, afkomstig van het produceren van tomaten in een kas.

Voor de beoordeling heeft u informatie geleverd, gebaseerd op de vragen die in de webtoets 'Afval of grondstof' zijn opgenomen. Verder heeft u per e-mail (d.d. 25 februari 2016, 23 mei 2016 en 2 augustus 2016) op aanvullende vragen geantwoord. Daarnaast hebben er 2 bezoeken plaats gevonden bij Duijvestijn Tomaten te Pijnacker door medewerkers van het ministerie van I&M, RWS en RVO op 10 april 2015 en op 5 juli 2016 waarbij de situatie ter plaatse is waargenomen.

Beschrijving van de stof en de toepassing

Uit uw aanvraag en de bezoeken aan het bedrijf ter plaatse, blijkt dat in de kassen van Duijvestijn Tomaten te Pijnacker tomatenstengels en -bladeren ontstaan bij het telen van tomaten die bestemd zijn voor menselijke consumptie. De kassen worden met aardwarmte verwarmd en de planten worden gevoed met regenwater. Om de planten en vruchten te beschermen tegen ziekten en plagen, wordt er gebruik gemaakt van biologische gewasbescherming. De biologische gewasbescherming bestaat uit een combinatie van het inzetten van natuurlijke vijanden (bijvoorbeeld sluipwespen) en bestrijdingsmiddelen van natuurlijke oorsprong (schimmels en bacteriën). Er worden op het bedrijf geen chemische bestrijdingsmiddelen ingezet.

De teelt van tomaten start met het planten van jonge planten in november. De planten worden met behulp van touw omhoog geleid, hierbij worden geen clips of gewashaken gebruikt. Van de opgroeiende planten worden tot en met november van het daarop volgende jaar tomaten geoogst. Om dit proces goed te laten verlopen wordt er wekelijks een beperkte hoeveelheid blad van de tomatenstengels verwijderd. Aan het einde van de teelt van de tomaten, als alle tomaten zijn geoogst, worden ook de tomatenstengels uit de kas geruimd en vervolgens versnipperd. De resten van deze snippers worden vervolgens op het

bedrijf gezeefd om eventueel aanwezige touwresten en andere verontreinigingen uit het materiaal te verwijderen. De gezeefde resten tomatenbladeren en tomatenstengels worden vervolgens afgevoerd naar een derde partij waar het materiaal in slurven wordt ingekuild voor circa 3 weken. Hierdoor stijgt het droge stofgehalte van circa 18% naar 25% en de delen die verhout zijn worden zachter. Na het inkoulen worden de snippers verkleind waardoor uiteindelijk vezels ontstaan. Deze vezels worden afgevoerd naar een papierfabriek die massief karton (biobased karton) maakt waarbij 15% tomatenvezels worden gebruikt in het uiteindelijke product. De tomatenvezels vervangen papiervezels en zorgen daarnaast voor een versteviging van het materiaal. Tomatenvezels zijn vanwege de structuur vaker te recycleren dan papiervezels. Hierdoor neemt de recyclebaarheid van het karton gemaakt met tomatenvezels toe.

Bestuurskern
Dir. Duurzaamheid
Cluster C

Datum

Duijvestijn Tomaten is aangesloten bij The Greenery die de producten van Duijvestijn Tomaten afneemt. Naturelle is de biologische tak van The Greenery en deze verpakt de biologische producten in de zogenaamde biobased verpakkingen, gemaakt met tomatenvezels.

Duijvestijn Tomaten verpakt de op het bedrijf geteelde tomaten in de kartonnen dozen die gemaakt zijn met de vezels van de eigen tomatenplanten.

Reactie op uw verzoek

Het resultaat van uw beoordeling is getoetst op basis van de door u ingevulde vragen van de webtoets, de overige door u daarbij ingediende stukken en de later door u per e-mail gestuurde aanvullende informatie, de bezoeken ter plaatse en overleg met de NVWA en met inachtneming van de thans geldende nationale en Europese wet- en regelgeving, het hierop gehanteerde beleid en de op dit moment bestaande nationale en Europese jurisprudentie.

Juridisch kader

Voor het beoordelen van de vraag of een stof, mengsel of voorwerp als bijproduct is aan te merken, is voorwaarde dat wordt voldaan aan hetgeen is bepaald in artikel 1.1, lid 6, 4^e volzin, van de Wet milieubeheer (Wm):

"Als afvalstoffen worden in elk geval niet aangemerkt stoffen, mengsels of voorwerpen die bijproducten zijn in de zin van artikel 5 van de kaderrichtlijn afvalstoffen, indien deze bijproducten voldoen aan de in dat artikel gestelde voorwaarden en aan de in een krachtens dat artikel van de kaderrichtlijn afvalstoffen vastgestelde uitvoeringsmaatregel of in een regeling van Onze Minister daartoe aangegeven criteria."

Artikel 5 van de richtlijn 2008/98/EG (hierna "kaderrichtlijn"), spreekt over "een stof die of een voorwerp dat het resultaat is van een productieproces dat niet in de eerste plaats bedoeld is voor de productie van die stof of dat voorwerp". De door de Europese Commissie uitgebrachte *Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste* van juni 2012 (hierna: "Guidance") gebruikt hiervoor de term *productieresidu*. Een beoordeling als bijproduct kan dus alleen betrekking hebben op productieresiduen; stoffen of materialen die vrijkomen uit een productieproces.

De Europese Commissie heeft voor tomatenstengels en -bladeren geen uitvoeringsmaatregel vastgesteld. Ook is er in Nederland geen ministeriële regeling voor tomatenstengels en -bladeren vastgesteld. In dat geval, zo volgt uit paragraaf 1.2 van de *Guidance*, moet van geval tot geval een toetsing gedaan worden aan de in artikel 5 van de kaderrichtlijn gestelde voorwaarden.

Een productieresidu kan alleen als bijproduct worden aangemerkt (en niet als afvalstof in de zin van artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer), indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a) *het is zeker dat de stof of het voorwerp zal worden gebruikt;*
- b) *de stof of het voorwerp kan onmiddellijk worden gebruikt zonder enige verdere verwerking anders dan die welke bij normale productiepraktijken gangbaar is;*
- c) *de stof of het voorwerp wordt geproduceerd als een integraal onderdeel van een productieproces; en*
- d) *verder gebruik is rechtmatig, m.a.w. de stof of het voorwerp voldoet aan alle voorschriften inzake producten, milieu en gezondheidsbescherming voor het specifieke gebruik en zal niet leiden tot over het geheel genomen ongunstige effecten op het milieu of de menselijke gezondheid.*

Voor de beoordeling van voorwaarden b en c wordt aangesloten bij de toelichting die wordt gegeven in de ministeriële Regeling criteria bijproducten kaderrichtlijn afvalstoffen van 18 maart 2015 (verder: regeling). Over voorwaarde b wordt hier onder meer gezegd:

"Als duidelijk is dat het productieresidu wordt toegepast in een bewezen functioneel en beheersbaar proces, dat wil zeggen een proces dat een specifiek beoogd product (stof, materiaal, voorwerp, artikel) oplevert, of een specifiek beoogde kwaliteit (energie, bodemverbetering, ophoging, afdekking, enz.), kan dat proces worden aangemerkt als 'normale productiepraktijk' en kunnen alle behandelingen die in het kader van dat proces plaatsvinden worden aangemerkt als 'gangbaar' bij deze normale productiepraktijk. "

Over voorwaarde c wordt onder meer gezegd :

"het residu is onlosmakelijk gekoppeld aan het productieproces waarbij het ontstaat, dat wil zeggen het ontstaat bij de gangbare, normaal beheerste uitvoering van het proces. Dit betekent dat niet wordt voldaan aan voorwaarde c als het residu ontstaan is door een niet-beheerste afwijking van het normale verloop van een productieproces."

In het licht van de toetsing op rechtmatigheid (voorwaarde d) omvat het juridisch kader ook de regelgeving die specifiek geldt voor de toepassing van het materiaal bij het specifieke gebruik.

Beoordeling

Is de stof een productieresidu

Tomatenstengels- en bladeren komen vrij bij het telen van tomaten. De teelt van tomaten kan in de terminologie van de kaderrichtlijn gezien worden als een productieproces met als oorspronkelijk hoofddoel de productie van tomaten. Tomatenstengels en -bladeren beoordeel ik daarom als een productieresidu.

Voorwaarde (a): Is het zeker dat de stof zal worden gebruikt?

U geeft aan dat de biologische producten die via Naturelle worden verkocht, worden verpakt in verpakkingen die gemaakt zijn van biobased karton met tomatenvezels. Hiervoor zijn afspraken binnen de keten gemaakt met partners die in een consortium werken. Hierdoor is de afzet van de tomatenvezels geborgd. Duijvestijn Tomaten verpakt de eigen tomaten op het eigen bedrijf in biobased verpakkingen gemaakt van de tomatenvezels van de oogst van het voorgaande jaar.

Bestuurskern
Dir.Duurzaamheid
Cluster C

Datum

Met de door u aangeleverde informatie is voldoende aangetoond dat de vrijkomende tomatenstengels en -bladeren die worden gebruikt voor de productie van massiefkarton voldoen aan voorwaarde a.

Bestuurskern
Dir. Duurzaamheid
Cluster C

Voorwaarde (b): Kan de stof onmiddellijk worden gebruikt zonder enige verdere verwerking anders dan die welke bij normale productiepraktijken gangbaar is?
De tomatenstengels en -bladeren worden versnipperd, gezeefd en vervolgens ingekuuld. Vervolgens ontstaan er vezels nadat het ingekuilde materiaal nogmaals versnipperd wordt. De ontstane vezels worden ingezet in een productieproces om massiefkarton te produceren.

Datum

De vezels krijgen een behandeling die overeenkomt met het ontsluiten van vezels van hout of oud papier om papiervezels te verkrijgen waarvan het massiefkarton wordt geproduceerd. De vezels uit de tomatenstengels en -bladeren ondergaan daarom geen andere verwerking anders dan die bij deze productiepraktijk gangbaar is. Er is sprake van een bewezen functioneel en beheersbaar proces, gericht op het verkrijgen van een specifiek beoogd product met een specifieke beoogde kwaliteit.

Hiermee is aan voorwaarde b voldaan.

Voorwaarde (c): Is de stof geproduceerd als een integraal onderdeel van het productieproces?

Uit de procesinformatie blijkt dat de tomatenstengels en -bladeren integraal ontstaan bij het telen van tomaten. De tomatenstengels en -bladeren ontstaan bij de gangbare, normaal beheerste uitvoering van dit proces. Om de tomatenstengels en -bladeren op te kunnen slaan en klaar te maken voor transport worden deze versnipperd en gezeefd. De tomatenstengels en -bladeren ondergaan geen aparte bewerking bij het productieproces.

Hiermee is ook aan voorwaarde c voldaan.

Voorwaarde (d): verder gebruik is rechtmatig, m.a.w. de stof voldoet aan alle voorschriften inzake producten, milieu en gezondheidsbescherming voor het specifieke gebruik en zal niet leiden tot over het geheel genomen ongunstige effecten op het milieu of de menselijke gezondheid

U geeft aan dat de tomatenstengels en -bladeren geen eigenschappen bezitten die het gebruik in het proces van het vervaardigen van massiefkarton in de weg staan. Er geldt geen specifieke norm voor de toepassing van de tomatenstengels en -bladeren, anders dan de normen die voor verpakkingen van voedingsmiddelen gelden.

U geeft aan dat de vezels van tomatenstengels en -bladeren over dezelfde eigenschappen beschikken als papiervezels, maar dat het materiaal ook voor een versterking van het uiteindelijke product zorgt. The Greenery heeft aangegeven dat de verpakkingen waaraan tomatenvezels worden toegevoegd aan alle relevante wettelijke vereisten met betrekking tot voedselhygiëne voldoen. Dit betreft de Warenwet en Verordening (EG) nr. 1935/2004 inzake materialen en voorwerpen bestemd om met levensmiddelen in contact te komen. Daarnaast voldoen de verpakkingen aan resolutie AP (2002)1 die is opgesteld en aangenomen door de Raad van Europa (RvE) met betrekking tot aanbevelingen voor papier en kartonmaterialen en artikelen die bedoeld zijn om in aanraking te komen met levensmiddelen.

Het massiefkarton voldoet aan de gestelde eisen voor verpakkingen van levensmiddelen.

Bestuurskern
Dir. Duurzaamheid
Cluster C

De tomatenstengels en -bladeren worden gescheiden van andere materialen ingekuild, zijn niet vervuild met andere stoffen en voldoen daardoor aan dezelfde eisen, voorschriften en specificaties die aan het gebruik van papiervezels worden gesteld voor het produceren van massiefkarton.

Datum

Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt waardoor er geen resten op de tomatenstengels en -bladeren achterblijven. In de kas worden tomaten geteeld voor menselijke consumptie. Ik ga er daarom van uit dat ook de stengels en bladeren geen bestanddelen bevatten die riskant zijn voor de volksgezondheid of het milieu. Dit omdat de stengels en bladeren onder exact dezelfde omstandigheden zijn gegroeid als de tomaten, bestemd voor menselijke consumptie, zelf.

Er zijn geen aanwijzingen dat naast de hiervoor genoemde informatie nog aandachtspunten zijn voor risico's voor milieu en gezondheidsbescherming.

Bij het bepalen of de beoogde toepassing van tomatenstengels en -bladeren over het geheel genomen geen ongunstig effect voor het milieu of de menselijke gezondheid heeft, is tevens gekeken naar de eventuele minimumstandaard voor verwerking in het Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021 (LAP2). Zouden de tomatenstengels de status "afvalstof" hebben, dan zou de verwerking moeten voldoen aan deze minimumstandaard. Zonder het etiket "afval" is de verwerking niet gebonden aan het LAP. Echter een laagwaardiger toepassing dan de eventuele minimumstandaard is eveneens te beschouwen als een milieunadeel, zodat in dat geval de toepassing van de tomatenstengels en -bladeren niet aan voorwaarde d voldoet.

Voor tomatenstengels en -bladeren is geen specifiek sectorplan van toepassing. Mitsdien wordt getoetst aan het beleid beschreven in het beleidskader van het LAP of er sprake is van een laagwaardige toepassing volgens de afvalhiërarchie. De toepassing als (component in) massiefkarton is te beschouwen als recycling. Dit is geen laagwaardige toepassing en voldoet daarmee aan het gestelde in de afvalhiërarchie.

Ik stel hiermee vast dat er geen reden is voor twijfel dat de tomatenstengels en -bladeren aan voorwaarde d voldoen.

Rechtsoordeel

Op grond van het bovenstaande ben ik van oordeel dat **de beschreven tomatenstengels en -bladeren met als toepassing de productie van massiefkarton met toevoeging van tomatenvezels kunnen worden aangemerkt als een bijproduct** in de zin van artikel 1.1, 6^e lid, 4^e volzin, Wet milieubeheer.

Dit rechtsoordeel is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het heeft een informatief karakter en kan als zodanig door u worden ingebracht bij beoordelingen en beschikkingen door het bestuursorgaan dat bevoegd gezag is ten aanzien van uw activiteiten.

Ik wijs u erop dat mijn oordeel in beginsel alleen betrekking heeft op de tomatenstengels en -bladeren van de hiervoor vermelde producent, behandeld en toegepast als hierboven beschreven, door de betreffende producent vastgesteld en vastgelegd, verifieerbaar voor het bevoegd gezag. De in dit rechtsoordeel gegeven uitleg van de toepasselijke wettelijke voorschriften kan daarnaast worden gebruikt als handvat voor de beoordeling van mogelijke andere activiteiten soortgelijk aan die in dit rechtsoordeel omschreven.

Bestuurskern
Dir.Duurzaamheid
Cluster C

Datum

Verder wijs ik u erop dat nog andere wet- en regelgeving dan de hierboven genoemde van toepassing kan zijn op de tomatenstengels en -bladeren. U bent zelf verantwoordelijk om na te gaan welke wet- en regelgeving dit is en hieraan te voldoen.

In het geval dat de tomatenstengels en -bladeren worden geëxporteerd, geldt onverminderd de EVOA-verordening wanneer de betrokken autoriteiten buiten Nederland de tomatenstengels en -bladeren aanmerken als afvalstof.

Dit rechtsoordeel zal zonder vermelding van persoonsnamen ter informatie voor derden worden gepubliceerd op:

<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/afval/afval/>.

Indien u wenst dat ook de in het rechtsoordeel genoemde rechtspersonen in de publicatieversie wordt geanonimiseerd dient u dit binnen 14 dagen na het ontvangen van dit rechtsoordeel schriftelijk te melden¹.

Ik wijs er tenslotte op dat mijn oordeel, dat is gebaseerd op de door u geschetste feiten en omstandigheden, de thans geldende wet- en regelgeving en mijn beleid hierop en jurisprudentie, op enig moment door gewijzigde feiten of omstandigheden of nieuwe wet- en regelgeving en jurisprudentie achterhaald kan zijn en dan niet meer geldt. Het is uw verantwoordelijkheid om u op de hoogte te houden van dit soort wijzigingen.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,
namens deze,
DE DIRECTEUR DUURZAAMHEID,



mevr. drs. J.C.W. Vlug